

KÖZGAZDASÁG

AZ ANYAGI ÉRDEKEK EGÉSZ TERÉT FELÖLELŐ

HAVI FOLYÓIRAT.

SZERKESZTI

GÖMÖRY LAJOS.

V. ÉVFOLYAM.

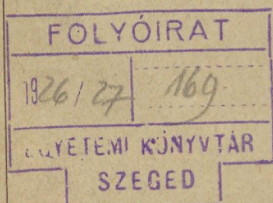
MÁJUS.

BUDAPEST.

BRÓZSA OTTÓ KÖNYVNYOMDÁJA.

1893.

KÖZGAZDASÁG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Damjanich-utca 46. szám.

Hirdetéseket jutányos áron szá-
mitva, elfogad a kiadóhivatal.

SZERKESZTI GÖMÖRY LAJOS.

Megjelenik minden hónap utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁR

bérmentes postai szétküldéssel
helyben és vidéken
egész évre 12 frt.

5. szám.

Budapest, 1893. május 31.

V. Évfolyam.

Magyarország selyemtermelése és selyemiparáról.

(1880—1892.)

Az 1880-ik év óta, t. i. a midőn hazánkban a selyemtenyésztés és selyemipar újbóli meghonosítására a nmélt. földmívelési miniszteriumtól *Bezerédj* Pál orsz. selyemtenyésztési felügyelő meghatalmazást nyert — a tapasztalatok után kétségen kívül bebizonyult, hogy hazánk ugy éghajlati, valamint mezőgazdasági viszonyainál fogva hivatott arra, hogy elsőrendű selyemtenyésztő és selyemipart űző országgá váljék, mi azonban csak akkor és ugy lesz elérhető, ha a tenyésztés alapfeltétele, az eperfa, mindenütt megfelelő mennyiségben rendelkezésre áll, miután népünknek megvan a hajlama és hozzá képessége is ezen tenyésztési ág felkarolására. És ez könnyen érthető, mert annak gyakorlása által szegényebb néposztályunk egy újabb oly keresetforráshoz jut, melylyel minden tőke befektetés nélkül s a család kevésbé munkaképes tagjai által is végzhető 4—5 heti könnyű munka után 20—30 sőt 40 frtot is megszerez és ép aratás előtt, amikor ezen segélyre leginkább utalva van.

És ez az oka, hogy az ország azon néhány vármegyében, ahol ezen áldásos ügy a legújabb időkig kisebb-nagyobb mérvben méltatásban és kellő ápolásban részesült, t. i. a hol faiskola létesítése és a faiskola felügyelői intézmény életbeléptetése által az eperfákat leginkább tenyésztették, hogy a selyemtermeléssel foglalkozni kívánók száma folyton növekedett ugy annyira, hogy már a múlt évben — miután a tavasz is kedvezőtlen volt, az amugy is kihasznált eperfák lombtermése a megsokasodott tenyésztők által kikelesztett hernyók élelmezésére elégtelen volt s a már félig felnevelt selyemhernyók egy része éhség miatt elpusztult. Ezen körülmény természetesen visszaesést idézett elő, mert míg az 1880. évben összesen termelt 10.131 klgramm gubómennyiség a folyton növekedés stádiumában 1891. évben már 1,108.446 klgrammra emelkedett, 1892. évben egyszerre 870.050 klgrammra csökkent. E mellett — miután a hernyók rosszul tápláltattak, a selyem minősége is rosszabbodott, mert nem lesz oly erős és ruganyos, mint az előző években volt.

A fent elmondottak, azt hiszem, elég indokoltá teszik, hogy végre valahára a minden kellékekkel bíró községi faiskolák rendezésével komolyan foglalkozunk, mert csakis ezáltal lehet a már jelentkező szederfa hiányt megszüntetni, selyemtenyésztésünket pedig biztos alapra helyezni, felvirágoztatni.

És ha van ügy, melyben az óhajtott eredmény érdekében a legkisebb részletekre is ki kell figyelmünket terjesztetni, ugy bizonyára a községi faiskolák ügye az, mely megérdemli, hogy több helyről tapasztalt s s régebbi keletű közöny félretétele mellett nagyobb pártfogásban részesíttessék.

Szükséges eképp, hogy minden városban vagy községben — a lakosság számarányának megfelelő területen, céljának tökéletesen megfelelően szervezett oly

faiskola létesíttessék, mely kizárólag csakis gazdasági és gyümölcsfa-tenyésztésére használtassék és a mely ne hitfelekezeti. hanem a szó szoros értelmében vett községi faiskola jellegével bírjon.

A faiskolaügy általános rendezése céljából vármegyei szabályrendelet alkotandó, melyben felveendő a járási faiskolafelügyelői intézmény is, hogy a szabályrendeletben foglalt alapfeltételek pontos keresztülvitele biztosíttassék. És rendelkeznie kell, hogy a faiskola védett oly helyen legyen létesítve, hol a talaj is megfelelő, továbbá állandó faiskolai munkás alkalmazásáról és az öntözésre szolgáló kút ásatásáról.

A faiskolák térfogata 500-nál kevesebb lakossal bíró községekben egy fél, — ha 500-nál több egy egész, — 3000 lakosra $1\frac{1}{2}$; minden újabb 3000 lakos után pedig még $\frac{1}{2}$ katasztr. holdban volna megállapítandó. — $3\frac{1}{2}$ holdnál azonban semmiesetre nem több.

Kisebb és szegényebb községek, melyek a faiskola felállításával járó költségek elviselésére nem képesek, ezek közül legfeljebb három — egy közös faiskola létesítése céljából — egyesíthető is volna.

Az így létesítendő faiskolák bizonyára meg fogják adni a selyemtenyésztés megizmosodására szükséges eperfa mennyiséget, sőt meglesz a többek közt azon eléggé nem méltányolható aszna is, hogy a tanköteles gyermekek a fatenyésztésben kiképzést nyerhetnek.

Az előadottak során még azon figyelemre méltó körülményt emlitem meg, hogy a selyemtenyésztés eddigi rohamos fejlődése körül kiváló érdemet szerzett az alább megnevezendő vármegyéken kívül az országos selyemtenyésztés ügybuzgó és fáradhatlan vezetője: *Bezerédj* Pál ur azáltal, hogy miután a létesített községi faiskolák számát — a kellő mennyiségű eperfák szaporítására — elégtelennek találta, az általa produkált jövedelemből még külön járási faiskolákat létesített oly módon, hogy saját iniciatívájából az ügynek egyes magánbirtokosokat megnyervén, azok egy-egy holdnyi földterületet az intézetnek 10 évi ingyen használatra átengedni szívesek voltak. Ezen faiskolák — melyek száma 60 — fentartási költségeit is az intézet viseli.

A járási faiskolákból az intézet fennállása óta végleges helyre kiültetve lett, 187.166 drb, a községi faiskolákból pedig 764.181 drb, összesen 951.347 drb fiatal eperfa. Továbbá, ugyancsak az intézet által a m. kir. erdőhivataloktól előállítási áron beszerzett 2—3 éves iskolázandó eperfacemete a községeknek ingyen kiosztott 1,110.665 drb. Ez évben pedig már a nmélt. földmívelési miniszterium által közel egy millió iskolázandó eperfa csemete bocsátatott az intézet rendelkezésére a községek között leendő kiosztás végett. Eperfamagot szintén ingyen kiosztott az intézet, fenállása óta 13.829 litert.

Most röviden felsorolom azon vármegyéket, melyek a faiskolák céljának mindenben megfelelő kellékeivel ellátott községi faiskolával bírnak és a hol a selyemtenyésztés már meghonosultnak tekintendő, u. m.:

Bács-Bodrog, Temes, Torontál, Krassó-Szörény

Tolna, Baranya, Veszprém, Fehér, Sopron, Nyitra és Somogy, — a fejlődés stádiumában vannak Arad és Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegyék. Remélhető, hogy legközelebb selyemtenyésztő vidéke lesz Békés, Hajdú, Heves, Hunyad, Komárom, Szilágy és Zala vármegyének, a mennyiben a járási faiskolafelügyelői intézményt már szintén életbe léptették, utóbbi azonban csak három járására terjesztette ki az intézmény érvényességét.

Ezekből látható, hogy a vármegyék mennyire károlták fel az ügyet, mert dacára annak, hogy az ország 63 vármegyéje legnagyobb részben már foglalkozott faiskolai szabályrendelet alkotásával, mindazáltal még mindig nem bírnak szabályrendelettel: Árva, Beszterce-Naszód, Borsod, Brassó, Csanád, Csongrád, Fogaras, Jász-Nagykún-Szolnok, Kisküküllő, Kolozs, Liptó, Maros-Torda, Moson, Máramaros, Nagyküküllő, Pest-Pilis-Solt-Kiskún, Sáros, Szatmár, Szeben, Torda-Aranyos, Túróc, Ugocsa és Zólyom vármegyék. A gyakorlati életben érvényre emelkedett szabályrendelet pedig az egész országban 24 van, s ennek is egy része csak az újabb időben keletkezett.

Ezt elég szomorú dolog konstatálni, hogy selyemtenyésztésünk és selyemiparunk emelése érdekében 13 év leforgása alatt alig 10—11 vármegyéje az áldott Magyarországnak teljesítette azon hazafias kötelességét, melylyel a nemzeti erő ezen forrását megnyitni törekedett, legtöbbje pedig közönnyel nézte, hogy hazai iparunknak ezen mezeje paragon hever, holott ellenkező esetben és számba is alig jöhető áldozat árán népek halála kísérné.

Mert éppen nem szabad kicsinyelni, ha ezen iparág csupán a szegényebb néposztály teherviselési képességét volna is hivatva fokozni, annál kevésbé pedig akkor, ha ennek az országra nézve is meg lesz a haszna. És az pedig nyilvánvaló, mert ha már most az alig 10 vármegyében termelt selyemgubó és fonott selyem után 2 millió frton felüli forgalomunk van, minimális számítás szerint is legalább meg kell kétszereződni selyemtermelésünknek és pedig nem is sok idő múltán, mert hiszen erre az országnak négy-ötödrésze alkalmas és 4 millió frt már nagyon is számottevő összeg a pénzpiaczen.

Hogy pedig a selyemtermelő községek és puszták, valamint a családok száma mily rohamosan növekedik, kitűnik abból, hogy míg 1880-ban a községek és puszták mennyisége 71 volt, 1881-ben már 423, 1892-ben pedig 2590, a családok száma 1880-ban 1059, 1881-ben 2976 és 1892-ben 76 297 volt.

A szegszárdi és többi selymértékező és górcsőező állomáson alkalmazott s kizárólag magyar munkások száma 1880-ban volt 25, 1892-ben már 585. A pancsovai és ujvidéki selyemfonó-gyárban, melyek 1882. évben kezdték meg a működésüket, alkalmazva volt 1882. évben 155 magyar és 188 olasz munkás, 1892-ben már 579 magyar és csak 9 olasz munkás alkalmaztatott. Így a selyemipar nálunk ma már tökéletesen magyar kezekben fekszik, a mely körülmény is népünknek erre való hajlamát és rátermettségét igazolja. Bűn volna tehát, ha a viszonyok kedvező alakulásánál fogva már ennyire kifejlődött s számottevő selyemtenyésztésünket és selyem iparunkat jól felfogott érdekünk ellenére továbbra is a stagnálás útvesztője felé haladni engednők.

Megvan hozzá minden kellékünk s csak is a tettek mezejére kilépés kívántatik, hogy kimeríthetlen mennyiségű eperfaállományt teremtsünk és selyemiparunk akkor versenyképes lesz bármely más ország hasonló iparával és a mi népünknek is csak jólétét lesz hivatva fokozni

Vecsery István.

A takarmányrépa fajtákról.

A haladó kultúra, mely meghonosította a répát mint miveleti növényt, oly kincset adott a gazda kezébe, melynek hiányát csak most éreznénk valóban, mióta megtanultuk ismerni annak becsét a gazdaságokban. A tehén-répát a XVIII. század vége felé kezdték felhasználni állati takarmányul, de ettől fogva folytonosan tért hódított magának, úgy hogy manap már minden valamire való gazdaságban termelik. Ott pedig, hol a répa termelése még nincs felkarolva, rendszeres gazdálkodásról szó sem lehet, mert hisz a váltó gazdaságok fejlesztésénél a répának is fontos szerepe jutott. Messze vezetne azonban, ha feltüntetni óhajtanám, hogy mezőgazdaságunk gyors fejlődésében mily fontos szerepe van a takarmányrépának. Nem a multról, hanem annak jelenéről és jövőjéről óhajtok egyetmást elmondani, azonban nem mivélésére, hanem inkább a termelésre választandó fajtákra vonatkozólag.

Hazánkban ez ideig már igen sok takarmányrépa fajtával tettek kísérletet, amelyeket érdemesnek gondolok felemlíteni, ilyenek a sárga és piros gömbölyű Oberndorfi, valamint az utóbbiból előállított Ürményi, a henger alakú Eckendorfi, a sárga kerek Leutewitz, a Golden-Tankard, Mammuth, Priz Yellow Globe, Champion Yellow Globe, Dobitó, Wroxtton, Erfurti olajbogyó alakú stb. Es ezen felsorolt repaféleségek közül a végrehajtott megfigyelő kísérletek alapján az Oberndorfi, Leutewitz, Eckendorfi, Erfurti és a Champion Yellow Globe bizonyultak a legjobbaknak. Tehát az Eckendorfi kivételével a gömbölyű és kerek fejű repaféleségek s ebből folyólag úgy a gyakorlati, mint a szakirodalmi téren el lett fogadva, hogy hazánkban a gömbölyű fajta s részben a kerek fejű repák adják a legnagyobb hozamot. De a fenti legjobbaknak bizonyult repaféleségek közül egyik különösen kivált. Így Rovara Frigyes termelési kísérleteinél azt tapasztalta, hogy mennyiségre vonatkozólag az Oberndorfi adta a legnagyobb hozamot, kat. holdankint 279 q. s nyomban utána következett a Leutewitz. Azonban ezen utóbbinak százalékos protein tartalma sokkal nagyobb volt, úgy, hogyha a répa értékét a k. holdankinti protein hozam szerint állapítjuk meg, első hely a Leutewitz repát illeti meg; hasonlót tapasztalt Czákó Béla is, kinek kísérleteinél a Leutewitz repa még a termés mennyiségére vonatkozólag is felülmulta az Oberndorfit, Cserháti Sándor kísérleteinél pedig, bár a termés mennyiségre nézve csak a második helyet foglalta el (az első az Oberndorfi volt), százalékos protein tartalma szintén a Leutewitzinek volt legnagyobb.

A megejtett kísérletek alapján tehát némely pozitív adatok birtokában vagyunk, de azért az eredményt nem gondolom kielégítőnek, miért is a jövő kísérletezéseket más irányba óhajtanám terelni. Mint már fentebb kitüntettem, az eddig szerzett tapasztalatok alapján a gömbölyű repafajták bizonyultak hazánkban a legjobbaknak. Ennek magyarázatát azon okban vélem feltalálni, hogy hazánkban a répa alá még mindig nem mivélük eléggé mélyen a talajt, ennél fogva a henger alakú repa tenyésztésének előfeltétele nincs megadva. Ugyanis a henger alakú repaféleségeknek egyenes irányú növekedése aránytalanul nagyobb, mint a szélességi irányban való. Nagyon természetes tehát, hogy sekély talajon henger alakú repaféleségek diszléséhez nem fűzhetünk vérmes reményeket. Hogy nőne teljesen nagyra, midőn a föld mélye felé nem talál lazított talajt? Próbáljuk tehát meg s termeljünk mély mivélésű földben henger alakú fajtákat, mert csak akkor mondhatuk róluk pozitív ítéletet. Sőt feltétlenül hiszem, hogy ha elég mély mivélésű talajon teszünk próbát gömbölyű és henger-

alaku féleséggel, a mérleg az utóbbiak javára fog lebillenni, mit főként a következő okból vélek kimagyarítani. A gömbölyű répát jobban kell ritkítani, legalább is 30 cm. növénytávolságra, a hengeralakú pedig legfeljebb 20 cm-re; ennél fogva darabszámra valamely táblán éppen $\frac{1}{3}$ -dal több hengeralakú répa fog teremni, mint gömbölyű. És ha még tekintetbe vesszük, hogy a hengeralakú répa vetésénél kisebb sortávolságot kell vennünk, mint a gömbölyű vagy kerek fejűnél, úgy a darabszám szerinti hozam még kedvezőbb leend, mint a hogyan fentebb feltüntettem. A terméstöbbleti arány pedig a súly termésnél is fog érvényesülni, mint ezt a következő példa meg is világítja. Rovara Frigyes kísérleteinél u. i. egy drb Oberndorfi répa átlagos sulya 163 kg.; egy drb Eckendorfié (hengeralakú) 054 kg., egy drb Leutewitzé (kerekfejű) 060 kg., egy drb Golden Tankardé (hengeralakú) pedig 070 kg.

Állításom igazsága mellett tehát a számok meggyőző ereje beszél, pedig a fenti próbák nem mély művelési talajról lettek véve és darabsúlyra még sem volt nagy a különbség. Sőt a Golden Tankard, mely hengeralakú, súlyra nézve felülmulta még az Oberndorfit is. A fent kifejtett okoknál fogva tehát, az uralkodó véleménynyel homlokegyenest ellenkezve, lándzsát török a hengeralakú féleségek mellett s ezeknek adom az előnyt s nem a gömbölyű fejűeknek, természetesen feltétlenül szabva, hogy a répa föld mély művelésű legyen s hogy a répa egyezése legfeljebb 20 cm-re eszközöltessék vagy pedig a sortávolság legyen szűkebbre véve. Ha a gömbölyű répanál 38 cm. (= 15") sortávolságot alkalmaztunk, úgy a henger alakunál untig elegendő leend a 30–32 cm. sortávolság; miért is az eddig végrehajtott kísérleteket részben hibásnak kell tekintenem, miután azoknál a hengeralakú féleségek ép oly növénytávolságra lettek vetve s ép oly növénytávolságra egyezve, mint a gömbölyű répák. Így Rovara kísérleteinél az összes répa féleségeket 15" sortávolságra vetette és 12" növénytávolságra ritkította. És állításomat igazolják a külföldi kísérletek is, hol legtöbb helyen, a hengeralakú Golden Tankard adta a legnagyobb termést, aránytalanul többet, mint az Oberndorfi; Franciaországban pedig majdnem szélteben-hosszában csak hengeralakú féleséget termelnek; a múlt évben pedig egyik honi gazdaságunkban magamnak is volt alkalmam látni, hogy a hengeralakú Corn de Boeuf nagyobb termést adott az Oberndorfinál, a folyó évről pedig állithatom, hogy a hengeralakú Vauriak répa kitünően sikerült.

A termelendő féleség megválasztására vonatkozólag még óhajtok valamit megjegyezni. Az eddigi kísérleteknél u. i. a répa cukortartalma nem lett kellőleg méltányolva, pedig jelenléte bizonyos mértékig szükséges, t. i. addig, amíg az a répa protein tartalmára nem hat deprimálólólag. Ha a proteintartalommal harmonikus arányban kellő mennyiségű cukor is jelen van a repában, ez annak értékét jelentékenyen emeli.

Marton Andor.

A szénakészítésről.

Közeledik az idő — bár a jelen tavasz abnormis időjárása mindent elkövet is annak késleltetésére — midőn a virágokkal borított rétek figyelmeztetni fognak bennünket, hogy virágszönyegüket lekaszálván az abban felhalmozott tömördek tápszert, házi állataink téli táplálkozása érdekében, összegyűjtsük.

És valóban, a széna kaszálása és elkészítése egyike a legfontosabb munkálatoknak a mezőgazdaságban, mely

körül a gazda intelligenciája és erélye talán a legszükségesebb és legjobban érvényesül.

Alig hihetnők, ha naponta nem látnók, hogy bár a kaszálásra és szénakészítésre vonatkozólag a századok folyamán a gyakorlati szabályoknak egész serege lett megállapítva, — természetesen a vidék, az éghajl és időjárási viszonyok szerint némi eltéréssel, — mégis, ugyan azon a vidéken, egészen hasonló időjárás mellett, ahány gazda, csaknem annyi eljárást követ a szénakészítés körül, nem csekély számban követvén el a megbocsáthatatlan hibákat is.

Nem minden fontosság nélkül való dolog tehát a gazdára nézve, hogy a szénakészítés elméletével tisztában legyen, s ezért megkíséréljük rövid szavakkal kifejteni azt.

A szénakészítés tulajdonképeni célja az, hogy a takarmánynövényeknek, füvek, herék és másféléknek használhatóságát, minél tökéletesebb szárítás által lehető hosszú ideig megtartsa, óvakodván a szárítás foganatosítása közben attól, hogy a lekaszált takarmánynövények tápértéke semmi, vagy legalább lehetőleg csekély csökkenést szenvedjen.

Ezt a célt kedvező, szép időjárás mellett biztosítani nem nehéz feladat, mert a szép, verőfényes időben szárított széna, gyakorlatilag nem szenved nagyobb veszteséget tápértékében, mint a mennyit minden körülmények között vesztetnie kell az által, hogy a növények megszáradt rostjai, nehezebben emészthetők válnak, mint a milyenek voltak zöld állapotukban.

A szénakészítés egész kérdése tehát nagy mértékben függ a légköri, illetőleg vegyi befolyásoktól.

Valamint a vegyi laboratóriumban, az erjedési folyamatot szabályozni, azaz előidézni, megakasztani, gyorsítani vagy késleltetni lehet az által, hogy a hőfokot és nedvességet a kitűzött célhoz képest engedjük közrehatni, úgy a szénakészítésnél is bekövetkezik vagy elmarad az erjedés, a légköri befolyások szerint, ahhoz képest, a mint a levegő hőfoka magasabb vagy alacsonyabb, páratartalommal gazdagabb vagy szegényebb.

Réti fű, lóher stb., melyet verőfényes napon kaszáltak le, anélkül, hogy növényi alakjában máshol, mint a metszés pontján sértve volna, egyelőre semmit sem fog veszíteni, mert 70–80% víztartalma, cukortartalma és a benne foglalt erjesztő anyagokhoz képest oly jelentékeny, hogy az erjedés nem állhat be; de ha rendben fekvé marad, a víztartalom apránként elpárolog s a napsugarak és a levegő behatása folytán más arány áll be az alkatrészek között; a víztartalom csökken, az erjesztő anyagok százalékos aránya a csökkenéssel egyenlő arányban emelkedik és végre bekövetkezik az az időpont, midőn az alkatrészek között, az erjedés szempontjából szükséges arány beáll, és az erjedés kezdetét veszi.

Egészen e pillanatig a takarmánynövény tápértéke még teljesen változatlan, dacára annak, hogy színében már némileg megváltozott, és a friss széna kellemes illata már érezhető rajta; de azért épen ez a legfontosabb pillanat a szénakészítés egész folyamatában, mert ettől kezdve gyors és lényeges változások állanak be.

Ha jó, meleg és verőfényes napok következnek, vagy a gazda célszerű intézkedései a víztartalom elpárolgását elősegítik, ez csakhamar oly csekély, az erjesztő anyagok egyoldalu aránya ellenben oly magas lesz, hogy az erjedésnek s ennek folytán a tápanyagok csökkenésének is megszűnnie kell: a széna kész, jól kiszáradt és az eltartásra alkalmas állapotban van.

Másként alakulnak a viszonyok, ha tulságosan nedves levegő, tartós esőzések folytán a szénakészítés nem folyhat le a fentemlített normális uton.

Még a tartós és nagy esőzés sem okoz valami tulságosan nagy veszteséget a még friss fűben, ha gond

lesz fordítva arra, hogy ez növényi szerkezetében sér tetlen maradjon; de minél közelebb áll a lekaszált fű az erjedés megkezdésének időpontjához, annál nagyobb a veszély arra nézve, hogy a már bekövetkezett és foly vást előbbre haladó erjedés, mely már magában véve a szénhidrát tartalom egy részét fölemésztí, a növényi szerkezetet is megrongálja, és a szénának az eső által való kilugoztatását elősegíti.

A mondottakból a következő gyakorlati szabályo kat vonhatjuk le:

1. Szorgosan ügyelni kell arra, hogy a lekaszált fű csak a nélkülözhetetlenül szükséges kezelésben része sülven, szerkezete minél kevesebb sértésnek legyen ki téve, egész az erjedés időpontjáig, melynek bekövetke zése a széna illata folytán megállapítható.

2. Az erjedési időpont elérése után, elő kell segíteni a száradás folyamatát, akár a rendek forgatása által, szép idő mellett, akár a még csak fonnyadt álla potban levő fünek nagyobb rakásokban való felhalmo zása és ennek folytán beálló felhevülése által (barna szénakészítés); ha az időjárás kedvezőtlen, vagy csak fenyegetőzik is azzal, hogy a rendes folyamatra hátrá nyos hatást gyakorolhat.

3. Az átázás és ennek következménye a kilugo ztatás ellen meg kell védni a szénát az által, hogy nagyobb rakásokba (vontatók, boglyák) halmozzák össze.

A kazalozásra érettnak mondható az a széna, a melynek víztartalma 20%-nál nem magasabb, s ez álla potát könnyű felismerni arról, hogy a külső héj a kórokra reá száradt és azokról többé el nem fejthető.

Végre a szénakészítés elméletének tárgyalásánál foglalkozni kell azzal a kérdéssel is, hogy mikor kell a takarmány-növényeket, szénakészítés céljából kaszáltatni?

E kérdés eldöntése, részint a szénának feldolgo zandó növények fajtájától függ, részint pedig attól, hogy a gazda mily célú tüzött ki maga elé, szénatermésének hasznosítására vonatkozólag.

A főkérdések ugyanis a következők:

Azt óhajtja-e a gazda, hogy szénájában, a benne foglalt tápanyagok minél magasabb százalék-arányát takarítsa be, és ez esetben akkor kaszáltat, a midőn a takarmány-növényekben a legtöbb tápanyag és a leg kedvezőbb egymáshozvaló arányban fordul elő, vagy:

A lehető legnagyobb tömeget akarja nyerni a ren delkezésre álló területről, a tápértéket csak másod sor ban veszi tekintetbe.

Ebből azonban nem következik az, hogy a táp érték legmagasabb arányának biztosítása céljából a takarmány-növényeket a fejlődés korai állapotában kell kaszáltatni: mert ha nőni engedjük, a tömeg jelenté kenyen szaporodik, s a megszáporodott tömegben nagyobb mennyisége is foglaltathatik a tápanyagoknak.

Általános szabályul lehet azonban felállítani, hogy minél nagyobb a növény magvának súlya a növény egész súlyához arányosítva, annál korábban kell az illető növényt szénának feldolgozni még a magképződés beállta előtt.

mutatkozik. Az életbiztosítási ágazat biztosítási össz állománya 20,512,407 frt tőke- és 9333 frt járadékösszegre emelkedett; az 1891-iki állománnyal szemben a tiszta szaporodás tőkében e sze rint 1,484,798 frt. A készpénzdíjtartalékok a visszbiztosítá sok hányadának levonása után az elemi biztosítási ágazatokban 757,373 frt 35 krt, az életbiztosítási ágazatban 3,873,926 frt 12 krt és a balesetbiztosítási ágazatban 29,514 frtot tesz ki. A készpénz beli díjtartalékok szemben a tavalyi állománnyal 308,407 frt 3 krra rugnak. A tartaléktőke, a tavalyi üzleteredményből reá fordított javadalmozása után 163,845 frt 41 krt tesz ki. A zár lat eredménye, a tartalékok szaporítása és jelentékeny leírások után 118,458 frt 64 kr. tiszta nyereségben nyilvánul. A közgyűlésnek részvényenkint 5 frtnyi osztalék kifizetése fog indítványoztatni. Az intézet tőkéi, ide nem értve a képviselősegeinél levő pénz készleteket, folyó számlaköveteléseit és a képviselősegei és ügy felelnél künnlevő követelési egyenlegeit, következőkép vannak elhelyezve: A m. földhitelintézet, a pesti magyar kereskedelmi bank, a magyar jelzáloghitelbank és az egyesü t budapest-fővárosi takarékpénztár zálogleveleiben 490,025 frt, magyar papíráradék, m. keleti vasúti állami arany- és regáleváltási kötvényekben 795,034 frt 50 kr., kassa-oderbergi és magyar-gácsországi vasúti elsőbbségi kötvényekben, erdélyi, alföld-fiumei, budapest-pesti, duna-drávai és magyar-gácsországi vasúti részvényekben, külön féle sorsjegyekben, kisorsolt értékpapirokban és átmeneti kama tokban 1,367,478 frt 49 kr., pénzkészlet az intézet központi pénz táraiban 143,988 frt 61 kr. — Postatakarékpénztári, budapesti intézeteknél és bankoknál elhelyezett betétekben 725,427 frt 12 kr. Értékpapirokra és életbiztosítási kötvényekre adott elő legekből 579,323 frt 30 kr. Jelzálogkölcsonban 9798 frt 36 kr. A tulajdosi biztosítási csoportok elhelyezett tőkéiben 91,796 frt 24 kr. Tárzabeli váltókban 123,235 frt 16 kr. Az intézet budapesti és bécsi tehermentes házaiban 1,681,858 frt 98 kr. Valamennyi érték papir értéke az 1892. évi december 31-iki árfolyam szerint van a mérlegben felvéve, mely idő óta az értékek tetemesen emel kedtek. A zárszámadás 118,458 frt 64 kr. nyereségegyenletet tüntet föl. A különböző levonások után fennmaradó 104,994 frt 37 krnyi összegből a társulati részvények szelvénye 5 frtjával váltalík be.

A triesti általános biztosító társaság (Assicurazione Gene rali) f. évi május hó 6-án tartott 61-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1892-ik évi mérleget.

A zárszámadási jelentésből látjuk, hogy a társaság élet biztosítási díjtartaléka 2,817,742 frt 02 krral szaporítottatott, minél fogva 1892-ik évi december hó 31-én 34,062,383 frt 61 krra emelkedett, míg kár- és nyereség részkeszületési tartalékok címén 110,197 frt 70 kr. vezetettett új számlára elő. Az 1892-ik évben 20,469,779 frt 90 kr. erejéig költettek új életbiztosítások, melyek által az 1892-ik évi december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 141,876,438 frt 70 krra emelkedtek; az életbiztosítási ágban az év folyamán bevett díjak 5,792,410 frt 13 krt tettek.

A tűz- és szállítmány-biztosítási ágakban a díj és illeték bevétel 9,139,397 frt 44 kr. volt, miből 2,371,382 frt 28 kr. mint díjtartalék és 771,233 frt 35 kr. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvitelve, holott az 1892. december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években esedé kesse való díjkötelezvények összege 25,791,131 frt 60 krra emelkedett.

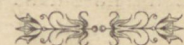
Károkkért az 1892-ik évben 8,851,456 frt 69 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 253,099,377 frt 58 krnyi igen is tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési ösz szegből házánkra 47,689,262 frt 01 kr. esik, melyet a társaság 150,805 káresetben fizetett ki.

Az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék 1892. december 31-én 1,802,792 frt 95 krra emelkedett a mellett, hogy a sorsolás alá eső és a névértékökön beváltható értékpapírok csakis névértékökön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereség tartalék alapszabályszerű mérvében, a részvénytőke fele összegében vagyis 2,625,000 frtban, az ingatlan tartalék 1,289,480 frt 92 krnyi összegben s végre a kétes követelések tartaléka 80,000 frt 87 krt tesznek ki.

Ezen nyereség-tartalékok ennél fogva összesen 5,797,273 frt A társaság biztosíték alapjai az idei átutalások folytán 46,528,568 frt 62 krról 49,162,470 frt 81 krra emelkedtek és első rendű értékekben vannak elhelyezve, melyekből több mint 14 millió magyar értékekre esik.

Az elért 793,840 frt 71 krnyi tiszta nyeresémből a tár saság osztalékul részvényenkint 120 forintot aranyban vagyis 300 frankot fizet

A közgyűlés egyhangulag és lelkesedéssel határozta el, hogy Jókai Mórt, ki az igazgatósági tanácsnak több év óta tagja, 50 éves írói jubileuma alkalmából üdvözlí, neki szerencsét kíván és egyuttal a társaság büszkeségének ad kifejezést, hogy igaz gatósgági tagjai sorában e legünnepeltebb magyar író üdvözölheti.

Fonclère, Pesti biztosító-intézet. Ez intézet rendes évi köz gyűlését ez évi április 29-én tartotta meg. Az ez intézet által a múlt évre vonatkozólag közzétett számlájából a következő száma datokat vesszük át. A törleksek levonása után fennmaradt múlt évi díjtételek az elemi biztosítási ágazatokban 4,219,068 frt 76 krra, az életbiztosítási ágban 996,848 frt 30 krra és a balesetbiztosítási ágban 84,630 frt 30 krra, összesen 5,300,847 frt 30 krra rugnak, míg a későbbi években esedékes díjállomány a tűzbiztosítási ágban 5,397,573 frt 87 krajczárt és a balesetbizto sítási ágban 667,436 frt 69 krt tesz ki. Az 1891. évvel szemben tehát a készpénzdíjbevételeiben 166,147 frt 77 krnyi, a későbbi években esedékes díjakban pedig 498,764 frt 15 krnyi szaporodás

TÜZOLTÓSZEREK

legkülönbözőbb szerkezetű

locomobil, gazdasági-, kerti- és tűzifecskendők.

== OMNIA ==

építkezési trágyalé és bármilyen szivattyuk,

összes tűzoltói felszerelések, kitűnő tömítők

gyári áron jótállás mellett

kaphatók

TARNÓCZY

tűzoltószer- és gépgyár részvény-társaságnál

BUDAPESTEN,

gyár: külső váci-út 1527.

Elvállal

locomobiloknak és más gépeknek

szakszerű javítását és építését

valamint öntvények szállítását.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetésekert nyert

Gróf ESTERHÁZY COGNAC,

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala.

Központi iroda: Budapest, külső váci-út 23.

Mindenütt kapható.

Budapest, kerepesi-út 36.

Cs. és kir. szab. hangszeripar.
Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE hangszer-ipartelepe.

Sternberg Ármin és Testvére

Budapest, VII., kerepesi-ut 36.

Saját készítményü mindennemü vonós-,
verő, fa- és réz-fuvó-hangszerek és
azok kellékei.

Mindennemü hangszerek és zenélő mű-
vek javítása és kihangolása szakszerű
pontossággal eszközöltetik.

harmonikaról külön árjegyzék kérendő.

Legujabb!

INTONA

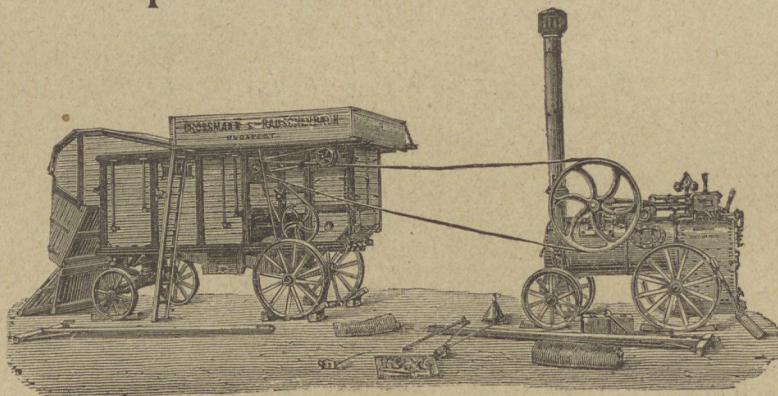
Legujabb!

elpusztíthatlan acél-hangokkal, változtatható érezjátéklapokkal és korlátlan
műsorral. Ezen új találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz
meg száz télszész szerinti zenedarabot lehet játszani. Ára 12 frt., a kótalapok darabja 30 kr.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel teljesíttetnek.

Első magyar gazdasági gépgyár részvény-társulat **BUDAPEST.**

Gyártelep: Külső váczi-út 7. sz.

A jánl hazai gyártmányu gőzcséplőkészleteket
valamint mindennemü

gazdasági gépeket és talajmivelő-eszközöket,

különösen

könnyü mint kötött talajhoz alkalmas legujabb rendszerü

sorvetőgépet.

Árjegyzékek kívánatra készséggel megküldetnek.